

МД 54

Методолошки документ

ISSN 1840-1090

Методологија **СТАТИСТИКЕ** **ОБРАЗОВАЊА**

Босна и Херцеговина

Агенција за статистику
Босне и Херцеговине

Сарајево, 2020.

Методологија
СТАТИСТИКЕ
ОБРАЗОВАЊА

ПРАВНИ ОСНОВ

На државном нивоу статистика образовања је успостављена и развијена на основу релевантног правног оквира у области образовања и статистике. Правни основ за прикупљање статистика о предшколском, основном, средњем и високом образовању, као и образовању одраслих чине Закон о статистици Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, бр 37/04), Закон о статистици Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине ФБиХ“, бр. 6/95) и Закон о статистици Републике Српске („Службени гласник РС“, бр. 85/03), те Вишегодишњи статистички програм и годишњи Планови рада статистичких институција.

Међутим, такође смо везани Уредбом (ЕЗ) бр. 452/2008 Европског парламента и Савјета о производњи и развоју статистика образовања и цијеложивотног учења у погледу статистике о системима образовања и оспособљавања и Уредбом (ЕУ) бр. 912/2013 која се односи на прикупљање података за УОЕ упитнике.

КОРИШЋЕНЕ КЛАСИФИКАЦИЈЕ

- КЛАСИФИКАЦИЈА ОБРАЗОВАЊА ISCED 2011

Међународна стандардна класификација образовања се користи према препоруци UNESCO-а, OECD-а, Еуростата и других међународних организација за приказивање података о образовању. Ова класификација омогућава упоредивост података из образовања на међународном нивоу. Образовни програми су класификовани према нивоима и пољима образовања. Нивои образовања према ISCED2011 су:

- ❖ ISCED 0 → у образовном систему Босне и Херцеговине одговара предшколском образовању. У Босни и Херцеговини постоји деветогодишње основно образовање.
- ❖ ISCED 1 → у образовном систему Босне и Херцеговине одговара образовању у нижим разредима основне школе, од I-Уразреда.
- ❖ ISCED 2 → у образовном систему БиХ одговара образовању у вишим разредима основне школе, од VI-IX разреда.
- ❖ ISCED 3 → у образовном систему БиХ одговара средњем образовању.
- ❖ ISCED 5 → у образовном систему БиХ одговара програму вишег образовања (VI степен).
- ❖ ISCED 6 → у образовном систему БиХ одговара програму високог образовања (VII степен, квалификациони степен „bachelor“).
- ❖ SCED 7 → у образовном систему БиХ одговара програму високог образовања (VII степен, квалификациони степен мастер, магистар наука и специјалиста).
- ❖ ISCED 8 → у образовном систему БиХ одговара програму високог образовања (VII степен, квалификациони степен доктор наука).

- ISCED ПОЉА ОБРАЗОВАЊА:
  - ❖ 00 Општи програми и квалификације
  - ❖ 01 образовање
  - ❖ 02 Хуманистичке науке и умјетност
  - ❖ 03 Друштвене науке, новинарство и информисање
  - ❖ 04 Пословање, администрација и право
  - ❖ 05 Природне науке, математика и статистика
  - ❖ 06 Информационе и комуникационе технологије
  - ❖ 07 Инжењерство, производња и грађевинарство
  - ❖ 08 Пољопривреда, шумарство, риболов и ветеринарство
  - ❖ 09 Здравство и социјална заштита
  - ❖ 10 Услуге
  - ❖ 99 Непознато или неодређено/неспецификовано (Ова категорија није дио класификације, али при прикупљању података шифра "99" је потребна за "неодређена или непозната поља образовања").

ПОВЈЕРЉИВОСТ ПОДАТАКА

Повјерљивост статистичких података је уређена законом, а особље које спроводи статистичко истраживање има по истом правном основу обавезу заштите повјерљивости. Закон о статистици БиХ (Сл. Гласник БИХ 26/04 и 42/04 - Поглавље XI - члан 23-29) утврђује принцип повјерљивости као један од главних принципа. Агенција за статистику БиХ производи статистике у складу са статистичким начелима Кодекса праксе европске статистике а посебно са начелом статистичке повјерљивости. Агенција за статистику БиХ не располаже индивидуалним подацима за статистику образовања.

ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ

ЦИЉ ИСТРАЖИВЊА

Циљ статистике предшколског образовања је да прикупи и прикаже податке из области предшколског васпитања и образовања, односно податке о броју предшколских установа, броју дјеце и васпитним групама, као и запосленом особљу у предшколским установама.

ИЗВОР ПОДАТАКА

Агенција за статистику БиХ агрегира и објављује податке добијене на основу статистичких истраживања о образовању која спроводе ентитетски заводи за статистику и Брчко дистрикт БиХ.

Прикупљене статистичке податке за предшколско васпитање и образовање Агенцији за статистику БиХ достављају: Федерални завод за статистику, Републички завод за статистику РС и експозитура Агенције у Брчко дистрикту БиХ.

ИЗВЈЕШТАЈНА ЈЕДИНИЦА

У статистици предшколског васпитања и образовања извјештајна јединица је свака предшколска установа, јавна и приватна, удружење грађана, као и основна школа која организује припремни предшколски програм за дјецу у години пред полазак у школу.

ЈЕДИНИЦА ПОСМАТРАЊА

Јединица проматрања су дјеца предшколске доби уписана у јавне и приватне предшколске установе.

ОБУХВАТ

Статистика предшколског васпитања и образовања је статистика пуног обухвата, што значи да су истраживањем обухваћена сва дјеца која су уписана у јавне и приватне предшколске установе, удружења грађана, вјерске организације које могу бити оснивачи предшколских установа као и основне школе које су имале организован припремни предшколски програм за дјецу у години пред полазак у школу.

МЕТОДЕ И ВРИЈЕМЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Подаци за предшколско васпитање и образовање се прикупљају годишњим извјештајима на почетку школске године. Подаци се прикупљају једном годишње, за цијелу школску годину.

Статистичко истраживање из области предшколског васпитања и образовања спроводи се путем папирних образаца које ентитетски заводи за статистику и експозитура Агенције у Брчко дистрикту достављају извјештајним јединицама. Податке добијене од ентитетских завода за статистику и експозитуре Агенције у Брчко дистрикту, Агенција за статистику БиХ објављује у агрегираном – збирном облику.

ДЕФИНИЦИЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ ПОЈМОВА

Предшколско васпитање и образовање је дјелатност која обухвата васпитање и образовање, његу и заштиту дјеце старости од шест мјесеци до поласка у основну школу и обавља се у јавним и приватним предшколским установама.

Рад са дјецом у предшколским установама организује се у **васпитним групама**. Васпитне групе се оснивају према узрасту дјеце.

Васпитне групе могу бити:

- **Јасличке**, за дјецу старости од шест мјесеци до три године,
- **Вртићке**, за дјецу старости од три године до поласка у основну школу,
- **Мјешовите групе**, групе за дјецу различитог узраста. Формирају се само у случајевима гдје се не могу формирати групе истог узраста.

ПУБЛИКОВАЊЕ

Статистика предшколског образовања се објављује према плану публикавања у саопштењима у форми прелиминарних и коначних података.

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ статистике основног образовања је да прикупи, обради и дисеминира податке из области основног образовања, односно податке о стању, структури и развоју школа и одјељења, о структури и кретању ученика и наставника, о резултатима школовања и наставном кадру који спроводи програм основног образовања.

ИЗВОР ПОДАТАКА

Агенција за статистику БиХ агрегира и објављује податке добијене на основу статистичких истраживања о образовању која спроводе ентитетски заводи за статистику и Брчко дистрикт БиХ. Прикупљене статистичке податке за основно образовање Агенцији за статистику БиХ достављају: Федерални завод за статистику, Републички завод за статистику Републике Српске и експозитура Агенције у Брчко дистрикту БиХ.

ИЗВЈЕШТАЈНА ЈЕДИНИЦА

У статистици основног образовања извјештајна јединица је свака редовна основна школа и основна школа за дјецу са посебним потребама.

ЈЕДИНИЦА ПОСМАТРАЊА

Јединица посматрања су сви ученици који похађају основно образовање, као и учитељи и наставници запослени у основном образовању.

ОБУХВАТ

Статистика основног образовања је статистика пуног обухвата, што значи да су истраживањем обухваћени ученици свих редовних основних школа као и ученици основних школа за дјецу са посебним потребама, који су у датој школској години уписани у основне школе.

МЕТОДЕ И ВРИЈЕМЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Подаци се прикупљају једном годишње, за цијелу школску годину. Подаци за основно образовање се прикупљају годишњим извјештајима на почетку школске године. Статистичко истраживање из области основног образовања спроводи се путем електронских образаца које ентитетски заводи за статистику и експозитура Агенције у Брчко дистрикту достављају извјештајним јединицама. Податке добијене од ентитетских завода за статистику и експозитуре Агенције у Брчко дистрикту, Агенција за статистику БиХ објављује у агрегираном – збирном облику.

ДЕФИНИЦИЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ ПОЈМОВА

Школом се у статистици образовања сматра група ученика организованих у једну школску јединицу, са једним или више наставника који изводе наставу одређене врсте, по одређеном наставном плану и програму, без обзира да ли је школа централна/матична, самостална, подручно одјељење или одјељење при другој врсти школе. Школом се сматрају и територијално издвојене јединице/ подручна одјељења у саставу основне школе, као и одјељења за дјецу са посебним потребама при редовним основним школама.

Ученик је лице уписана у школу са циљем похађања наставе.

Одјељење је група ученика коју, истовремено и у истој просторији, обучава у току школске године један наставник или више наставника сукцесивно. С обзиром на разреде из којих су састављена, одјељења могу бити некомбинована и комбинована.

Некомбиновано одјељење је одјељење у коме се налазе ученици само једног разреда. Комбиновано одјељење је одјељење у коме се налазе ученици два или више разреда.

Разред је степен школовања у којем ученици у току школске године, стичу одређен обим знања, а према наставном плану и програму одређене врсте школе.

Завршни разред је онај разред којим ученик завршава школовање у тој школи. Ученици који су на крају школске године негативно оцијењени из три или више предмета (сагласно прописима за ту врсту школе) или који нису положили поправни или разредни испит су поновци и они могу два или више пута уписивати исти разред.

Поновцац је ученик који је на крају школске године негативно оцијењен из три или више предмета (сагласно прописима за ту врсту школе) или онај који на крају школске године не положи поправни, односно разредни испит.

ПУБЛИКОВАЊЕ

Статистика основног образовања се објављује према плану публикавања у саопштењима у форми прелиминарних и коначних података.

СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ статистике средњег образовања је да приказује податке о стању, структури и развоју средњих школа, као и податке о структури ученика и наставника у тим школама, те о резултатима школовања.

ИЗВОР ПОДАТАКА

Агенција за статистику БиХ агрегира и објављује податке добијене на основу статистичких истраживања о образовању која спроводе ентитетски заводи за статистику и Брчко дистрикт БиХ.

ИЗВЈЕШТАЈНА ЈЕДИНИЦА

У статистици средњег образовања извјештајна јединица је свака редовна средња школа као и средња школа за ученике са посебним потребама. Редовне средње школе разврстане су по врстама школа: гимназије, умјетничке, вјерске, техничке и сродне и стручне средње школе. Код средњих школа за ученике са посебним потребама обухваћена су и специјална одјељења која су формирана при редовним школама.

ЈЕДИНИЦА ПОСМАТРАЊА

Јединица посматрања су сви ученици који похађају средње образовање, као и наставно особље запослено у средњем образовању.

ОБУХВАТ

Статистика средњег образовања је статистика пуног обухвата, што значи да су статистичким истраживањем обухваћене све редовне средње школе као и средње школе за ученике са посебним потребама. Подаци се односе на школску годину, а истраживањем је обухваћен почетак школске године.

МЕТОДЕ И ВРИЈЕМЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Подаци се прикупљају једном годишње, за цијелу школску годину. Подаци за средње образовање се прикупљају годишњим извјештајима на почетку школске године. Статистичко истраживање из области средњег образовања спроводи се путем електронских образаца које ентитетски заводи за статистику и експозитора Агенције у Брчко дистрикту достављају извјештајним јединицама. Податке добијене од ентитетских завода за статистику и експозитуре Агенције у Брчко дистрикту, Агенција за статистику БиХ објављује у агрегираном – збирном облику.

ДЕФИНИЦИЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ ПОЈМОВА

Средња школа је установа за обављање дјелатности у области средњег образовања и васпитања. Школа обавља образовно-васпитну дјелатност остваривањем наставног плана и програма. У школи се стичу општа и стручна знања и способности за даље школовање. Школа може бити основана као гимназија, средња техничка школа, средња стручна школа, вјерска, средња умјетничка школа и средња школа за ученике са посебним потребама.

Одјељење је група ученика коју, истовремено и у истој просторији, обучава у току школске године један наставник или више наставника сукцесивно.

Разред је степен школовања у којем ученици у одређеном временском интервалу, али најдуже у једној школској години, стичу одређен обим знања према наставном плану и програму

одређене врсте школе. Завршни разред је онај разред којим ученик завршава школовање у тој школи.

Поновац је ученик који други пут или више пута уписује исти разред. Ученик упућен да понавља разред је онај ученик који је на крају школске године негативно оцијењен из три или више предмета (сагласно прописима за ту врсту школе) или онај који на крају школске године не положи поправни, односно разредни испит.

ПУБЛИКОВАЊЕ

Статистика средњег образовања се објављује према плану публикавања у саопштењима у форми прелиминарних и коначних података.

ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Намјена истраживања јесте производња статистичких података у области високог образовања, са циљем пружања информација о уписаним студентима на све нивое високог образовања, дипломираним студентима, магистрима наука, специјалистима и докторима наука, као и информација о наставницима и сарадницима на јавним и приватним високошколским установама у БиХ.

ИЗВОР ПОДАТАКА

Подаци о броју уписаних студената на високошколским установама, добијају се приликом уписа студената у зимском семестру сваке школске године. Подаци о броју студената који су дипломирали те о броју кандидата који су стекли звање магистра или доктора наука добијају се за сваку календарску годину. За докторе наука/знаности подаци се односе на календарску годину у којој је кандидат одбранио/обранио докторску дисертацију/радњу, а не годину у којој је уведен у регистар доктора наука/знаности. Подаци о наставницима високошколских организација заснивају се на извјештају о броју и структури наставног особља у зимском семестру сваке школске године.

Прикупљене статистичке податке за високо образовање Агенцији за статистику БиХ достављају: Федерални завод за статистику, Републички завод за статистику Републике Српске и експозитура Агенције у Брчко дистрикту БиХ.

ОБУХВАТ

Статистичко истраживање о високом образовању се спроводи на пуном обухвату извјештајних јединица. Статистика високог образовања обухвата све студенте уписане у посматраној школској години на свим високошколским установама, на сва три циклуса студија, дипломиране студенте који су завршили први циклус студија у календарској години на свим високошколским установама, специјалистима, магистрима наука и докторима наука који су завршили постдипломске студије односно студије другог или трећег циклуса на свим високошколским установама.

ИЗВЈЕШТАЈНА ЈЕДИНИЦА

У статистици високог образовања извјештајне јединице су високошколске установе (како јавне тако и приватне).

ЈЕДИНИЦА ПОСМАТРАЊА

Јединица посматрања су уписани студенти на студије првог, другог и трећег циклуса, дипломирани студенти, магистри наука, специјалисти и доктори наука и наставници и сарадници на свим високошколским установама у БиХ.

МЕТОДЕ И ВРИЈЕМЕ ПРИКУПЉАЊА ПОДАТАКА

Извјештаје о упису студенти испуњавају приликом уписа у дату школску годину, а остале приликом завршетка студија.

Прикупљање се врши без обзира на који начин су високошколске установе организоване, односно, без обзира да ли се ради о јавним или приватним високошколским установама. Подаци о наставном особљу на високошколским установама прикупљају се путем збирног извјештаја

„Извештај о наставницима и сарадницима на високошколским установама" који попуњавају све високошколске установе. Истраживања се спроводе у годишњој периодици.

ДЕФИНИЦИЈЕ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ ПОЈМОВА

Према Оквирном закону о високом образовању у БИХ, **високо образовање** значи образовање након средње школе које води до међународно признатог степена високог образовања. Високо образовање се организује у три циклуса и то:

- ❖ први циклус траје најмање три, а највише четири године студија и вреднује се са најмање 180, односно 240 бодова, у складу са Европским системом преноса бодова (ECTS);
- ❖ студије другог циклуса организују се након првог циклуса студија, трају једну или двије године и вреднују се са 60, односно 120 ECTS бодова и то на начин да у збиру са првим циклусом износе 300 ECTS бодова;
- ❖ студије трећег циклуса организују се након другог циклуса академских студија, трају три године и вреднују се са 180 ECTS бодова.

Назив **Висока школа** односи се на високошколску установу, која реализује најмање један студијски програм из једне области образовања.

Назив **Универзитет** односи се на високошколску установу која реализује најмање пет различитих студијских програма из најмање три области образовања и академске степене сва три циклуса. Универзитет има организационе јединице као што су факултети, академије и научноистраживачки институти.

Уписани студент је свако лице уписано на високошколску установу.

Апсолвенти су студенти који су похађали сва предавања те у току апсолвентског стажа (који траје 12 мјесеци од истека посљедње године студија) полажу преостале испите и бране дипломски рад, уколико је исти предвиђен.

Дипломирани студент је лице које добија диплому о завршеној високој школи, факултету или академији умјетности.

Магистар наука је лице које је завршило постдипломске студије те одбранило магистарску тезу.

Специјалиста је лице које је завршило специјалистичке студије те одбранило специјалистички рад.

Доктор наука је лице које је одбранило докторску дисертацију.

ПУБЛИКОВАЊЕ

Статистика високог образовања се објављује према плану публикавања у саопштењима у форми прелиминарних и коначних података.

